Werkmaterialen concepteindtermen voor leraren

Definitief conceptexamenprogramma
Latijnse taal en cultuur
vwo

September 2026

slo / een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Hoe te gebruiken?

- Op de A4-pagina's staan vier kaartjes met eindtermen.
- Print de A4-pagina's dubbelzijdig en op ware grootte. Bij voorkeur op stevig papier en in kleur.
- Lamineer de A4-pagina's eventueel.
- Snijd of knip de A4-pagina's volgens de richtlijnen in het printvoorbeeld *(zie volgende pagina)*.
- Dit werkmateriaal kun je gebruiken in je vaksectie of in overleg met je team.

Meer tips hoe je de kaartjes kunt inzetten vind je op: Actualisatie examenprogramma's | SLO: www.actualisatie-examenprogrammas.nl

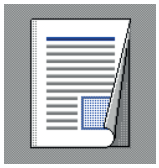
Dit is een uitgave van:
SLO, in opdracht van het ministerie van OCW.

2026 SLO, Amersfoort
Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Informatie
www.actualisatie-examenprogrammas.nl

Instructies

- Print de A4-pagina's dubbelzijdig op ware grootte: zorg ervoor dat de printrichting op de lange zijde van het papier is ingesteld:

- Uitsnijden volgens de stippellijn in het voorbeeld op deze pagina.

Eindterm 2

De leerling benoemt metrische verschijnselen, klankfiguren en woord- en zinsfiguren in de tekst en toont deze aan. (B)

Het gaat hierbij om:

- benoemen van metrische verschijnselen, klankfiguren en woord- en zinsfiguren;
- scanderen;
- citeren van klankfiguren en woord- en zinsfiguren.

slo een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein A Tekstontsluiting
Subdomein A1 Tekstbasis - SE - CE

Eindterm 3

De leerling toont inzicht in de impliciete tekstinhoud. (B)

Het gaat hierbij om:

- verbinden van expliciete informatie in de tekst met talige en contextuele informatie, op woord-, zins- en alineaniveau;
- weergeven in woord en beeld van impliciete tekstinhoud en tekstverbanden;
- uitleggen van beelden, emoties, ideeën en culturele concepten in de tekst;
- uitleggen van gedachtefiguren en ambiguïteit;
- uitleggen van impliciete tekstinhoud op basis van genrekenmerken.

slo een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein A Tekstontsluiting
Subdomein A2 Tekstinterpretatie - SE - CE

Eindterm 4

De leerling toont inzicht in het verband tussen vorm en inhoud van de tekst. (B)

Het gaat hierbij om:

- uitleggen hoe het gebruik van literaire middelen op woord-, zins-, alinea- en tekstniveau met de inhoud samenhangt;
- uitleggen hoe de compositie op zins-, alinea- en tekstniveau met de inhoud samenhangt;
- uitleggen hoe genrekenmerken met de inhoud samenhangen.

slo een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein A Tekstontsluiting
Subdomein A2 Tekstinterpretatie - SE - CE

Eindterm 1

De leerling geeft informatie weer zoals deze expliciet in de tekst staat. (B)

Het gaat hierbij om:

- weergeven van expliciet uitgedrukte informatie op woord-, zins-, alinea- en tekstniveau;
- weergeven van expliciet uitgedrukte tekstverbanden;
- benoemen van expliciet uitgedrukte informatie in vergelijking met een ander tekstgedeelte of met een andere bron.

slo een doordacht curriculum dat doen we samen

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein A Tekstontsluiting
Subdomein A1 Tekstbasis - SE - CE

Eindterm 2

De leerling benoemt metrische verschijnselen, klankfiguren en woord- en zinsfiguren in de tekst en toont deze aan. (B)

Het gaat hierbij om:

- benoemen van metrische verschijnselen, klankfiguren en woord- en zinsfiguren;
- scanderen;
- citeren van klankfiguren en woord- en zinsfiguren.

slo een doordacht curriculum dat doen we samen

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein A Tekstontsluiting
Subdomein A1 Tekstbasis - SE - CE

Eindterm 3

De leerling toont inzicht in de impliciete tekstinhoud. (B)

Het gaat hierbij om:

- verbinden van expliciete informatie in de tekst met talige en contextuele informatie, op woord-, zins- en alineaniveau;
- weergeven in woord en beeld van impliciete tekstinhoud en tekstverbanden;
- uitleggen van beelden, emoties, ideeën en culturele concepten in de tekst;
- uitleggen van gedachtefiguren en ambiguïteit;
- uitleggen van impliciete tekstinhoud op basis van genrekenmerken.

slo een doordacht curriculum dat doen we samen

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein A Tekstontsluiting
Subdomein A2 Tekstinterpretatie - SE - CE

Eindterm 4

De leerling toont inzicht in het verband tussen vorm en inhoud van de tekst. (B)

Het gaat hierbij om:

- uitleggen hoe het gebruik van literaire middelen op woord-, zins-, alinea- en tekstniveau met de inhoud samenhangt;
- uitleggen hoe de compositie op zins-, alinea- en tekstniveau met de inhoud samenhangt;
- uitleggen hoe genrekenmerken met de inhoud samenhangen.

slo een doordacht curriculum dat doen we samen

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein A Tekstontsluiting
Subdomein A2 Tekstinterpretatie - SE - CE

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein A Tekstontsluiting
Subdomein A1 Tekstbasis - SE - CE

Te denken valt aan:

- maken van een brontaalgerichte vertaling;
- citeren van een tekstelement;
- herformuleren van expliciete informatie uit de tekst;
- onderstrepen van tekstelementen die temporele volgorde markeren;
- noteren van een inhoudelijke overeenkomst of verschil tussen een tekst en een afbeelding uit later tijd of tussen een tekst en een literaire vertaling.

slo / een doordacht curriculum dat doen we samen

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein A Tekstontsluiting
Subdomein A1 Tekstbasis - SE - CE

Te denken valt aan:

- benoemen van een versmaat, zoals een spondee of dactylus;
- noteren welk tekstelement een stilistisch middel vormt op basis van klank, zoals alliteratie;
- noteren welk tekstelement een stilistisch middel vormt op basis van woordvolgorde, zoals een chiasme of parallellisme;
- noteren welk tekstelement een stilistisch middel vormt op basis van herhaling of weglating van woorden, zoals een anafoor of asyndeton;
- aanwijzen van een klankfiguur, zoals alliteratie, of een zinsfiguur, zoals een trikolon.

slo / een doordacht curriculum dat doen we samen

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein A Tekstontsluiting
Subdomein A2 Tekstinterpretatie - SE - CE

Te denken valt aan:

- verbinden van culturele en tekstuele informatie om begrippen, handelingen, gedragingen en uitingen in een tekst te kunnen begrijpen;
- maken van een doeltaalgerichte vertaling;
- maken van een parafrase, samenvatting of schets van een situatie die in de tekst wordt beschreven;
- kiezen van een titel of een afbeelding die de tekstinhoud weergeeft;
- uitleggen hoe een woord, zin of alinea begrepen moet worden op basis van het genre.

slo / een doordacht curriculum dat doen we samen

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein A Tekstontsluiting
Subdomein A2 Tekstinterpretatie - SE - CE

Te denken valt aan:

- uitleggen hoe het metrum de tekstinhoud ondersteunt;
- uitleggen hoe een verteller een personage typeert door te werken met tegenstellingen;
- uitleggen met welke stilistische middelen een spreker verontwaardiging uitdrukt;
- uitleggen hoe het tijdgebruik en verteltempo de spanningsopbouw in een verhaal markeren;
- uitleggen hoe het genre van de tekst historische betrouwbaarheid suggereert.

slo / een doordacht curriculum dat doen we samen

Eindterm 5

De leerling beargumenteert op basis van vorm en inhoud een interpretatie van de tekst als geheel. (B)

Het gaat hierbij om:

- onderbouwen van een eigen interpretatie met argumenten die gebaseerd zijn op tekstinhoud, literaire middelen, compositie en genre;
- beargumenteerd reageren op een interpretatie van anderen.

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein A Tekstontsluiting
Subdomein A2 Tekstinterpretatie - SE - CE

slo een doordacht curriculum dat doen we samen

Eindterm 6

De leerling toont inzicht in de mogelijkheden en beperkingen van analoge en digitale bronnen en hulpmiddelen en gebruikt deze kritisch. (B)

Het gaat hierbij om:

- doelgericht gebruiken van analoge en digitale bronnen en hulpmiddelen;
- verwerken van analoge en digitale informatie en daaruit beredeneerde conclusies trekken;
- evalueren van relevantie, betrouwbaarheid en bruikbaarheid van analoge en digitale bronnen en hulpmiddelen.

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein A Tekstontsluiting
Subdomein A2 Tekstinterpretatie - SE - CE

slo een doordacht curriculum dat doen we samen

Eindterm 7

De leerling toont binnen het thema inzicht in de tekst in vergelijking met bronnen uit en over de oudheid. (B)

Het gaat hierbij om:

- uitleggen hoe het thema in de tekst, in andere bronnen uit de oudheid en in bronnen over de oudheid aan de orde komt;
- vergelijken van uitwerkingen van het thema in de tekst en in andere bronnen;
- verklaren van overeenkomsten en verschillen.

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein B Tekst in context - SE - CE

slo een doordacht curriculum dat doen we samen

Eindterm 8

De leerling beargumenteert een thematische interpretatie van de tekst op basis van bronnen uit en over de oudheid. (B)

Het gaat hierbij om:

- onderbouwen van een eigen thematische interpretatie met argumenten die gebaseerd zijn op andere bronnen uit en over de oudheid;
- beargumenteerd reageren op een thematische interpretatie door anderen.

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein B Tekst in context - SE - CE

slo een doordacht curriculum dat doen we samen

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein A Tekstontsluiting
Subdomein A2 Tekstinterpretatie - SE - CE

Te denken valt aan:

- onderbouwen van de stelling dat inhoud, compositie en genre van een oorlogsverslag bijdragen aan een rechtvaardiging van het militair handelen;
- kiezen uit aangereikte interpretaties om aan te tonen hoe een redenaar door inhoud, literaire middelen en compositie zijn tegenstander schuldig laat lijken;
- onderbouwen van vertaalkeuzes met betrekking tot vorm en inhoud in een eigen vertaling en verantwoorden hoe die bij een interpretatie van de tekst passen;
- discussiëren met leeftijdgenoten over wat een auteur wil bereiken met humoristische en overdreven beschrijvingen van een personage;
- reageren op een uitspraak van een commentator dat een verteller een morele boodschap uitdraagt door tegenstellingen tussen personages te benadrukken.

slo / een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein A Tekstontsluiting
Subdomein A2 Tekstinterpretatie - SE - CE

Te denken valt aan:

- formuleren van effectieve prompts om bruikbare, betrouwbare en relevante bronnen te vinden;
- doelgericht kiezen en gebruiken van hulpmiddelen bij het maken van een vertaling of het schrijven van een tekst over de oudheid, zoals analoge en digitale woordenboeken, vertaalapplicaties, zoekmachines of naslagwerken;
- bepalen in hoeverre er sprake is van copyright en plagiaat;
- aanpassen van een door een artificiële intelligentie (AI) gegenereerde vertaling.

slo / een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein B Tekst in context - SE - CE

Te denken valt aan:

- maken van een schematisch overzicht van perspectieven op het thema, zoals die in een vaasschildering of een tekst uit de oudheid, of in een documentaire of podcast over de oudheid;
- maken van een venndiagram met een toelichting over in hoeverre twee auteurs uit de oudheid verschillen en overeenkomen in hun uitspraken over het thema rechtvaardigheid;
- voorbereiden van een debat om verschillen en overeenkomsten tussen verschillende perspectieven uit de oudheid te bespreken;
- verklaren waarom bronnen uit de oudheid vanuit hun culturele, politieke of historische achtergrond vergelijkbare of juist verschillende perspectieven op het thema hebben.

slo / een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein B Tekst in context - SE - CE

Te denken valt aan:

- maken van een mindmap met argumenten uit een bron uit de oudheid die de eigen thematische interpretatie van de tekst ondersteunt;
- onderbouwen in hoeverre verschillende bronnen vergelijkbare of uiteenlopende idealen van leiderschap presenteren;
- toepassen van een perspectief uit de ene bron op ideeën, gebeurtenissen of gedrag in een andere bron;
- reageren op een stelling over de thematische interpretatie van de tekst door een bron uit of over de oudheid;
- discussiëren met leeftijdgenoten over welke bron uit de oudheid thematisch het best past bij de tekst.

slo / een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Eindterm 9

De leerling toont binnen het thema inzicht in de tekst in vergelijking met receptiebronnen. (B)

Het gaat hierbij om:

- uitleggen hoe het thema in de tekst en in receptiebronnen aan de orde komt;
- vergelijken van uitwerkingen van het thema in de tekst en in receptiebronnen;
- verklaren van overeenkomsten en verschillen.

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein C Tekst vanuit later perspectief
Subdomein C1 Receptie - SE - CE

slo een doordacht curriculum dat doen we samen

Eindterm 10

De leerling beargumenteert een thematische interpretatie van de tekst op basis van receptiebronnen. (B)

Het gaat hierbij om:

- onderbouwen van een eigen thematische interpretatie met argumenten die gebaseerd zijn op receptiebronnen;
- beargumenteerd reageren op een thematische interpretatie door anderen.

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein C Tekst vanuit later perspectief
Subdomein C1 Receptie - SE - CE

slo een doordacht curriculum dat doen we samen

Eindterm 11

De leerling toont binnen het thema inzicht in de tekst in vergelijking met actualisatiebronnen. (B)

Het gaat hierbij om:

- uitleggen hoe het thema in de tekst en in actualisatiebronnen aan de orde komt;
- vergelijken van uitwerkingen van het thema in de tekst en in actualisatiebronnen;
- verklaren van overeenkomsten en verschillen.

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein C Tekst vanuit later perspectief
Subdomein C2 Actualisatie - SE - CE

slo een doordacht curriculum dat doen we samen

Eindterm 12

De leerling beargumenteert een thematische interpretatie van de tekst op basis van actualisatiebronnen. (B)

Het gaat hierbij om:

- onderbouwen van een eigen thematische interpretatie met argumenten ontleend aan actualisatiebronnen;
- beargumenteerd reageren op een thematische interpretatie door anderen.

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein C Tekst vanuit later perspectief
Subdomein C2 Actualisatie - SE - CE

slo een doordacht curriculum dat doen we samen

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein C Tekst vanuit later perspectief
Subdomein C1 Receptie - SE - CE

Te denken valt aan:

- verdedigen van een eigen thematische interpretatie van de tekst met argumenten die gebaseerd zijn op een receptiebron, zoals een schilderij, film, roman of cartoon;
- beargumenteren in hoeverre de voorstelling van een personage in de ene bron aansluit bij een bepaald ideaal gepresenteerd in een andere bron;
- schrijven van een reactie vanuit het perspectief van een andere bron;
- argumenten geven voor een interpretatie door een receptiebron met betrekking tot het thema trouw;
- weerleggen van een stelling over de thematische interpretatie van de tekst door een receptiebron.

slo / een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein C Tekst vanuit later perspectief
Subdomein C1 Receptie - SE - CE

Te denken valt aan:

- beschrijven welke perspectieven op het thema wraak in de tekst wel en welke niet te herkennen zijn in een gedicht of film;
- aankruisen van stellingen die thematische overeenkomsten beschrijven;
- uitleggen hoe receptiebronnen verschillende perspectieven op het thema bieden met de werkvorm experts;
- verklaren waarom het gedrag van een personage anders is in een moderne roman dan in een tekst uit de oudheid;
- verklaren waarom een receptiebron een vergelijkbaar of juist een verschillend perspectief heeft op basis van de culturele, politieke of historische context.

slo / een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein C Tekst vanuit later perspectief
Subdomein C2 Actualisatie - SE - CE

Te denken valt aan:

- onderbouwen welke actualisatiebron het best past bij een eigen thematische interpretatie van de tekst;
- beargumenteren of een personage wel of niet goed omgaat met anderen vanuit het perspectief van een actualisatiebron;
- schrijven van een reactie op een uitspraak uit de tekst vanuit een actualisatiebron;
- schrijven van een reactie op het perspectief dat een actualisatiebron biedt op het omgaan met emoties;
- reageren op een stelling over het perspectief van een actualisatiebron op het thema leiderschap.

slo / een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Latijnse taal en cultuur vwo
Domein C Tekst vanuit later perspectief
Subdomein C2 Actualisatie - SE - CE

Te denken valt aan:

- maken van een schematisch overzicht van verschillende perspectieven op het thema in actualisatiebronnen, zoals een krantenartikel, een documentaire, een meme, een podcast of een afbeelding;
- verwoorden welke perspectieven op het thema wel en welke niet te herkennen zijn in actualisatiebronnen die leerlingen zelf hebben aangedragen;
- beredeneren welke van twee afbeeldingen het meest afwijkt van het perspectief van de tekst op het thema;
- verklaren waarom een actualisatiebron gelet op het beoogde publiek, een vergelijkbaar of juist een verschillend perspectief heeft;
- verklaren waarom een Romeinse geschiedschrijver een ander perspectief biedt op wat een rechtvaardige oorlog is dan in een moderne bron is beschreven.

slo / een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Eindterm 13

De leerling toont inzicht in het eigen perspectief op het thema in relatie tot andere perspectieven. (H)

Het gaat hierbij om:

- uitleggen van het eigen perspectief;
- vergelijken van het eigen perspectief met perspectieven uit de oudheid en uit later tijd en van anderen in de klas;
- verklaren van verschillen en overeenkomsten.

slo een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Eindterm 14

De leerling reflecteert op het eigen perspectief in relatie tot andere perspectieven. (E)

Het gaat hierbij om:

- onderzoeken van de invloed van andere perspectieven op het eigen perspectief;
- evalueren van het eigen perspectief;
- conclusies trekken over de waarde van andere perspectieven voor het eigen perspectief.

slo een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Eindterm 15

De leerling reflecteert op de waarde van het bestuderen van Latijnse teksten voor de eigen persoon. (E)

Het gaat hierbij om:

- verwoorden van de persoonlijke leeservaring en een beargumenteerd waardeoordeel;
- onderzoeken van opgedane kennis, vaardigheden en houdingen ten aanzien van taalbewustzijn, cultuurbewustzijn, literair bewustzijn en intercultureel bewustzijn;
- conclusies trekken over de waarde van het bestuderen van Latijnse teksten.

slo een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Eindterm 16

De leerling gebruikt ervaringen, interesses en kwaliteiten bij de eigen loopbaanontwikkeling. (E)

Het gaat hierbij om:

- verkennen van de rol van vakspecifieke kennis en vaardigheden in de samenleving;
- oriënteren op sectoren, beroepen en vervolgopleidingen waarin kennis en vaardigheden van de Latijnse taal en cultuur een rol kunnen spelen;
- deelnemen aan activiteiten die bijdragen aan het verkennen van interesses, kwaliteiten en mogelijkheden;
- reflecteren op opgedane ervaringen, indien relevant voor de eigen oriëntatie op studie en beroep.

slo een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Te denken valt aan:

- maken van een mindmap met aandacht voor het eigen perspectief op het thema, dat van de tekst, van de andere bronnen en van medeleerlingen;
- voorbereiden van een debat met fictieve opponenten uit de oudheid: in kaart brengen van verschillen en overeenkomsten tussen de perspectieven in de bronnen en het eigen perspectief;
- schrijven van een brief aan de auteur van de tekst of een personage in de tekst, waarin de leerling zijn of haar eigen zienswijze vergelijkt met die van de auteur of het personage;
- verklaren waarom jij en de hoofdpersoon in een verhaal eenzelfde of een andere handelswijze zouden hebben gekozen;
- koppelen van kaartjes met de verschillende perspectieven op het thema sterven voor je overtuiging aan kaartjes met factoren die de verschillen zouden kunnen verklaren.

slo / een doordacht curriculum dat doen we samen

Te denken valt aan:

- verwoorden van de eigen visie op het thema vóór, tijdens en na een lessenserie en uitleggen of andere perspectieven van invloed zijn geweest;
- vergelijken van de invloed van verschillende perspectieven op het eigen perspectief op een schaal van minste naar meeste invloed;
- maken van een poster waarop zichtbaar is hoe verschillende perspectieven het eigen perspectief beïnvloed hebben;
- evalueren van het eigen perspectief na een discussie met klasgenoten;
- houden van een pitch over de waarde van andere perspectieven voor het eigen perspectief.

slo / een doordacht curriculum dat doen we samen

Te denken valt aan:

- schrijven van een blog over gedachten en gevoelens naar aanleiding van het lezen van een gedicht, zoals herkenning, bewondering, interesse of nieuwsgierigheid;
- aankruisen van opgedane kennis, vaardigheden en houdingen op een lijst met stellingen;
- houden van een denkbeeldig interview met jezelf van een jaar geleden over opgedane vaardigheden, inzichten of vragen, zoals doorzettingsvermogen of literair denken;
- creëren van een spel, kunstwerk of filmpje over opgedane kennis, vaardigheden en houdingen;
- houden van een pitch voor een leerling die overweegt Latijn te kiezen over de waarde van het bestuderen van Latijnse teksten.

slo / een doordacht curriculum dat doen we samen

Te denken valt aan:

- in gesprek gaan met beroepsbeoefenaars zoals leraren, filosofen, antropologen, archeologen, politicologen, vertalers en schrijvers over de vraag welke rol de Latijnse taal en cultuur in hun werk speelt;
- kennisnemen van opleidingen waarin taalbewustzijn, cultuurbewustzijn en literair bewustzijn een rol spelen, zoals assyriologie, Chinees, Engels, Griekse en Latijnse taal en cultuur en Nederlands;
- kennisnemen van opleidingen waarin intercultureel bewustzijn een rol speelt, zoals de zorg, media, vormgeving, ICT, economie, marketing, communicatie, geschiedenis en moderne en oude talen;
- bezoeken van een museum, archeologische site of theatervoorstelling of meedoen aan een workshop over de klassieke oudheid, Taalkunde Olympiade, vertaalwedstrijd of Europees examen;
- schrijven van een fictieve motivatiebrief voor een opleiding met daarin opgedane ervaringen bij het vak Latijn.

slo / een doordacht curriculum dat doen we samen

Eindterm 17

De leerling toont inzicht in een cultuurhistorisch fenomeen uit de oudheid. (B)

Het gaat hierbij om:

- analyseren van cultuurhistorische bronnen;
- vergelijken van cultuurhistorische bronnen;
- verklaren van overeenkomsten en verschillen.

Eindterm 18

De leerling beargumenteert een interpretatie van een cultuurhistorisch fenomeen uit de oudheid. (B)

Het gaat hierbij om:

- onderbouwen van een eigen interpretatie met argumenten die gebaseerd zijn op cultuurhistorische bronnen;
- beargumenteerd reageren op een interpretatie door anderen.

Eindterm 19

De leerling onderzoekt een aspect van een cultuurhistorisch fenomeen uit de oudheid. (B)

Het gaat hierbij om:

- formuleren van hoofdvraag en deelvragen;
- beoordelen, selecteren en interpreteren van bronnen uit en over de oudheid;
- verwerken van informatie;
- presenteren van onderzoeksresultaten.

Eindterm 20

De leerling toont inzicht in een literair fenomeen uit de oudheid. (B)

Het gaat hierbij om:

- analyseren van literaire bronnen;
- vergelijken van literaire bronnen;
- verklaren van overeenkomsten en verschillen.

Te denken valt aan:

- verzamelen van verschillende interpretaties over het verkrijgen van kennis in de oudheid en deze bediscussiëren;
- schrijven van een betoog over de rol van sportevenementen in de oudheid;
- schrijven van een reactie op een artikel over slavernij in de oudheid;
- reageren op een stelling over de functie van de Romeinse tempel;
- reageren op een bestaand of fictief tekstbord in een museum over de Romeinse keizercultus.

Te denken valt aan:

- bespreken van de idealisering in heersersportretten aan de hand van beelden in een museum;
- vergelijken van votiefgeschenken in verschillende culturen in de oudheid;
- analyseren van verschillende opvattingen over leven na de dood in de wereld van de oudheid;
- voorbereiden van een discussie over verschillende opvattingen over de beste staatsvorm in de oudheid;
- verklaren waarom het heroïsche ideaal in de Griekse cultuur anders is dan in de Romeinse cultuur.

Te denken valt aan:

- analyseren van verhalen om inzicht te krijgen in de verhaalstructuur;
- analyseren van het gebruik van oorlogsmetaforen in lyrische gedichten;
- vergelijken van een heldenverhaal in een Latijnse tekst met een heldenverhaal uit een andere cultuur;
- schematisch weergeven van inter-tekstualiteit tussen twee teksten uit de oudheid;
- verklaren van verschillen tussen twee redevoeringen in de manier waarop retorische middelen worden ingezet aan het begin van die redevoeringen.

Te denken valt aan:

- geven van een presentatie tijdens een excursie over een cultuurhistorisch onderwerp op een relevante locatie;
- onderzoeken in hoeverre materiële cultuur uit Pompeii aansluit op schriftelijke bronnen;
- schrijven van een verslag over de populariteit van Hercules in Carthago en Rome;
- vergelijken van de architectuur van Romeinse tempels met die van Griekse tempels;
- maken van een maquette van een gebouw uit de oudheid, gebaseerd op eigen onderzoek.

Eindterm 21

De leerling beargumenteert een interpretatie van een literair fenomeen uit de oudheid. (B)

Het gaat hierbij om:

- onderbouwen van een eigen interpretatie met argumenten die gebaseerd zijn op literaire bronnen;
- beargumenteerd reageren op een interpretatie door anderen.

slo een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Eindterm 22

De leerling onderzoekt een aspect van een literair fenomeen uit de oudheid. (B)

Het gaat hierbij om:

- formuleren van hoofdvraag en deelvragen;
- beoordelen, selecteren en interpreteren van primaire en secundaire bronnen;
- verwerken van informatie;
- presenteren van onderzoeksresultaten.

slo een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Eindterm 23

De leerling toont inzicht in receptie van de oudheid. (B)

Het gaat hierbij om:

- analyseren van receptiebronnen;
- vergelijken van receptiebronnen met cultuuruitingen uit de oudheid;
- verklaren van overeenkomsten en verschillen.

slo een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Eindterm 24

De leerling beargumenteert een interpretatie van receptie van de oudheid. (B)

Het gaat hierbij om:

- onderbouwen van een eigen interpretatie van receptie;
- beargumenteerd reageren op een interpretatie door anderen.

slo een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Te denken valt aan:

- maken van regieaanwijzingen bij een Latijnse toneeltekst;
- schrijven van een verslag waarin de karakterisering van personages in een tekst wordt uitgewerkt;
- maken van een overzicht van motieven of thema's in een tekst;
- maken van een poster waarop inhoudelijke verbanden tussen Sappho en Catullus zichtbaar worden;
- maken van een tijdbalk op basis van een verhaalanalyse van de Aeneis.

Te denken valt aan:

- debatteren over het fenomeen feit en fictie aan de hand van een moderne historische roman over de oudheid;
- beargumenteren waarom het ene personage betrouwbaarder overkomt dan het andere;
- betogen wat de betekenis van Romeinse vrouwenfiguren is in verschillende teksten;
- weerleggen van een interpretatie van de rol van het koor in tragedies door een commentator;
- schrijven van een betoog over waarom elke scholier een bepaalde tekst zou moeten lezen.

Te denken valt aan:

- argumenten geven voor verschillen en overeenkomsten in het beeld van de vrouw tussen een cultuuruiting uit de oudheid en een receptiebron zoals een moderne roman;
- schrijven van een essay over de manier waarop mythologie in moderne gedichten geïnspireerd is op teksten uit de oudheid;
- reageren op de stelling dat de film The Gladiator de Romeinse samenleving historisch correct laat zien;
- schrijven van een reactie op een artikel over de invloed van antieke geneeskundige theorieën op de moderne geneeskunde;
- debatteren over de stelling dat gymnasia de oudheid gebruiken om status en kwaliteit uit te stralen.

Te denken valt aan:

- uitleggen tijdens een excursie dat latere cultuuruitingen voortbouwen op voorbeelden uit de oudheid;
- maken van een filmpje dat duidelijk maakt hoe verhalengoed uit de oudheid verwerkt is in een game;
- schrijven van een beschouwing over de manier waarop moderne hervertellingen van mythologische verhalen andere perspectieven als uitgangspunt nemen;
- verklaren waarom de oudheid in het ene publieke debat wel wordt ingezet voor politieke of ideologische doelen en in het andere niet.

Eindterm 25

De leerling onderzoekt een aspect van receptie van de oudheid. (B)

Het gaat hierbij om:

- formuleren van hoofdvraag en deelvragen;
- beoordelen, selecteren en interpreteren van primaire bronnen en receptiebronnen;
- verwerken van informatie;
- presenteren van onderzoeksresultaten.

slo / een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Eindterm 26

De leerling toont inzicht in een talig fenomeen in het Latijn. (B)

Het gaat hierbij om:

- analyseren van talige bronnen;
- vergelijken van talige bronnen;
- verklaren van overeenkomsten en verschillen.

slo / een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Eindterm 27

De leerling beargumenteert een interpretatie van een talig fenomeen in het Latijn. (B)

Het gaat hierbij om:

- onderbouwen van een eigen interpretatie met argumenten die gebaseerd zijn op talige bronnen;
- beargumenteerd reageren op een interpretatie door anderen.

slo / een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Eindterm 28

De leerling onderzoekt een aspect van een talig fenomeen in het Latijn. (B)

Het gaat hierbij om:

- formuleren van hoofdvraag en deelvragen;
- beoordelen, selecteren en interpreteren van bronnen;
- verwerken van informatie;
- presenteren van onderzoeksresultaten.

slo / een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Te denken valt aan:

- analyseren van teksten met behulp van een taalkundig begrippenapparaat, bijvoorbeeld met betrekking tot een morfologisch of syntactisch fenomeen;
- beschrijven van de manier waarop spelling en schriftvormen worden toegepast in niet-literaire teksten, zoals inscripties, graffiti en papyri;
- analyseren van klankontwikkelingen van woorden in verschillende taalfases van het Latijn, ook na de oudheid;
- vergelijken van taalvariëteiten in het Latijnse taalgebied;
- uitleggen van de etymologische verbanden tussen Latijnse woorden en woorden in andere talen, en de verschillen daarin verklaren.

Te denken valt aan:

- schrijven van een schriftelijk verslag waaruit de invloed blijkt van een historische tekst uit de oudheid op ideeën over oorlogsvoering in later tijd;
- geven van een presentatie bij een schilderij dat teruggrijpt op verhalengoed uit de oudheid;
- maken van een filmpje over de oudheid in moderne films;
- maken van een rondleiding langs bouwwerken die beïnvloed zijn door de bouwkunst uit de oudheid;
- geven van een presentatie over de invloed van archeologische vondsten in Herculaneum op de binnenhuisarchitectuur in West-Europa.

Te denken valt aan:

- presenteren van een overzicht van de manieren waarop een Latijnse tekst uit later tijd afwijkt van de taal in de oudheid;
- geven van een presentatie over het tijdgebruik van werkwoorden in een selectie teksten;
- maken van een website over Latijnse woorden die terechtgekomen zijn in moderne talen;
- maken van een legenda als leeswijzer bij inscripties, graffiti en papyri;
- een scène schrijven en spelen met verschillende manieren waarop Romeinen 'ja' en 'nee' zeggen.

Te denken valt aan:

- interpreteren van de manier waarop er naar personen of naar plaatsen wordt verwezen in Latijnse teksten;
- onderbouwen van een interpretatie van het gebruik van voorzetsels in Latijnse teksten;
- beargumenteren of Latijnse terminologie in de biologie past bij functies of vormen van biologische onderdelen;
- een reactie schrijven op de interpretatie van partikels door anderen, bijvoorbeeld van een taalwetenschapper;
- een discussie voeren met leeftijdgenoten over de woordvolgorde in het Latijn.

Eindterm 29

De leerling toont inzicht in vertaalkeuzes in vertalingen van een Latijnse tekst. (B)

Het gaat hierbij om:

- analyseren van meerdere vertalingen van één tekst;
- vergelijken van vertalingen;
- verklaren van overeenkomsten en verschillen.

Eindterm 30

De leerling beargumenteert vertaalkeuzes in vertalingen van een Latijnse tekst. (B)

Het gaat hierbij om:

- onderbouwen van eigen vertaalkeuzes met argumenten;
- beargumenteerd reageren op vertaalkeuzes door anderen.

Eindterm 31

De leerling maakt een vertaling van een Latijnse tekst afgestemd op doel, publiek en context. (B)

Het gaat hierbij om:

- inventariseren van eisen die aan de vertaling gesteld worden;
- maken en evalueren van opeenvolgende versies;
- reviseren van een vertaling;
- formuleren van een definitieve vertaling;
- presenteren van verschillende stappen en uitkomst van het vertaalproces.

Te denken valt aan:

- vergelijken van een eigen vertaling met een andere vertaling, bijvoorbeeld van een medeleerling of van een professioneel vertaler;
- analyseren van de manier waarop professionele vertalers woordvolgorde in de brontaal weergeven in de doeltaal;
- analyseren hoe vertalers omgaan met moeilijk vertaalbare Latijnse constructies en welke oplossingen zij daarvoor kiezen;
- beredeneren welke door AI gegenereerde vertalingen de betekenis van een Latijnse tekst het dichtst benaderen;
- verklaren waarom twee vertalingen verschillen in vertaalkeuzes.

Te denken valt aan:

- een reactie geven op de vertaling van een tekst, bijvoorbeeld op de manier waarop literaire middelen uit de brontaal in de doeltaal zijn weergegeven;
- onderbouwen van eigen vertaalkeuzes, bijvoorbeeld in een discussie met leeftijdgenoten;
- beargumenteren of een gemaakte vertaalkeuze fout is of een andere interpretatie volgt;
- feedback geven op de vertalingen van leeftijdgenoten;
- schrijven van een recensie over de vertaalkeuzes van een professioneel vertaler.

Te denken valt aan:

- schrijven van een correctiemodel bij een te vertalen tekst;
- presenteren van het vertaalproces en het resultaat door middel van een voordracht of schriftelijk verslag;
- maken van een coherente vertaling van een eerder gelezen tekst, met een toelichting op de gemaakte vertaalkeuzes;
- voordragen van een eigen bewerking van een gedicht uit de oudheid;
- opvoeren van een zelf vertaalde scène uit een tragedie voor leeftijdgenoten.